
Meddelandeblad

Mottagare: Inspektionen för vård och omsorg, Migrationsverket, Statens institutionsstyrelse, socialnämnder: politiker och tjänstemän, socialchefer, chefer för barn- och ungdomsenheter, ansvariga för upphandling i kommunerna, utvecklingsledare, organisationer för vårdföretagare, Sveriges kommuner och landsting

Nr 1/2016
Januari 2016

Ny placeringsform, stödboende för barn och unga 16-20 år

Stödboende

I det här meddelandebladet informerar Socialstyrelsen om en ny placeringsform, stödboende för barn och unga i åldern 16-20 år, som förts in i socialtjänstlagen (2001:453), SoL och i socialtjänstförordningen (2001:937), SoF. Placeringsformen får användas från och med den 1 januari 2016. Informationen i meddelandebladet bygger på propositionen (2015/16:43) Stödboende – en ny placeringsform för barn och unga. Närmare föreskrifter om ett stödboendes utformning, om innehållet i stödet och om personalen kommer att utfärdas av Socialstyrelsen och träda i kraft under våren 2016.

Bakgrund och syfte med den nya placeringsformen

Bakgrunden till reformen är behovet av fler placeringsalternativ, särskilt en mindre ingripande insats för barn och unga som inte har sådana behov av vårdinsatser som motiverar en placering i HVB.

Det huvudsakliga syftet med den nya placeringsformen är att, under trygga former, träna och förbereda barnet eller den unge för ett självständigt boende och vuxenliv. Stödboende kan vara ett fristående placeringsalternativ eller fungera som utslussning efter annan vård utanför det egna hemmet, i t.ex. familjehem eller HVB men också efter vård vid ett särskilt ungdomshem. (Prop. s. 36.)

Målgrupp för placering i stödboende

Stödboende är en placeringsform för barn och unga i åldern 16–20 år. Barn i åldern 16–17 år får tas emot i ett stödboende endast om det finns särskilda skäl, 6 kap. 1 § SoL.

Barn och unga i åldern 16-20 år som bedöms kunna bo i ett eget boende med anpassat stöd, och som inte har behov av sådana vård- och behandlingsinsatser som motiverar en

placering i HVB, ska kunna placeras i ett stödboende. Jämfört med den grupp av barn och unga som placeras i HVB är stödboende avsett för barn och unga som är bättre socialt fungerande och endast har ett mindre vårdbehov. De är också så pass mogna och självständiga att familjehemsplacering inte bedöms lämplig. (Prop. s. 36 f.)

I propositionen betonas att det, som alltid, ska ske en individuell bedömning av om barnet eller den unge ska tas emot i ett stödboende. Det kan därför inte uttömmande exemplifieras vilka målgrupper som kan bli aktuella. Exempel på målgrupper är dock de som kan vara behov av utslussning och eftervård efter placering i familjehem eller HVB. Ensamkommande barn och unga är en tänkbar målgrupp för placering i stödboende. Vidare är barn och unga som lever i en konfliktfylld eller på annat sätt otillfredsställande hemsituation som dock inte motiverar placering i HVB är en tänkbar målgrupp. (Prop. s. 37.)

Socialnämndens ansvar

Varje kommun ansvarar för att det finns tillgång till stödboenden, 6 kap. 2 § SoL. Ett stödboende ska bedrivas i samråd med socialnämnden, 6 kap. 4 § SoL. Socialnämnden har ett övergripande ansvar för barn och unga som placeras i ett stödboende på motsvarande sätt som nämnden har för placerade i t.ex. HVB. Socialnämnden ska t.ex. noga följa vården, 6 kap. 7 b § SoL, samt se till att det finns en särskild utsedd socialsekreterare som ansvarar för kontakterna med barnet eller den unge, 6 kap. 7 c § SoL.

Inför en placering i ett stödboende ska socialtjänsten göra en individuell bedömning av om det är en lämplig placeringsform för barnet eller den unge. Socialnämnden behöver bedöma om barnet eller den unge har behov av vårdinsatser som motiverar en annan placeringsform. Socialnämnden behöver också bilda sig en klar uppfattning om huruvida barnet eller den unge har förmåga att klara av den nivå av självständighet som krävs för placering i stödboende. Det är dessutom viktigt att nämnden överväger eventuella risker till följd av ett eget boende med mindre närvaro av personal. Det är också viktigt att ta reda på och ta hänsyn till hur barnet eller den unge ställer sig till placering i eget boende. (Prop. s. 38.)

I likhet med vad som gäller inför placering i familjehem eller HVB ska det finnas en vårdplan som därefter konkretiseras i en genomförandeplan, 11 kap. 3 § SoL.

Särskilda skäl för placering av barn i åldern 16-17 år

I första hand är ett stödboende tänkt som ett placeringsalternativ för unga i åldern 18–20 år, men om det finns särskilda skäl ska även 16- och 17-åringar kunna bli aktuella för placering i ett stödboende. Socialnämnden ska bedöma i varje enskilt fall om det kan finnas särskilda skäl. Särskilda skäl kan vara att barnet bedöms vara moget och förberett för att på ett bra sätt klara av att bo och leva i ett eget boende, att barnet anses moget i övrigt och att barnet själv har uttryckt en önskan att bo i ett eget boende. Socialnämnden behöver iaktta en större försiktighet vid placering av barn i stödboende, i förhållande till personer som är myndiga. Skälen för detta är främst att personer under 18 år är att betrakta som en särskild skyddsvärd grupp och att det kan finnas risker med att placera ett barn i ett eget boende med en mindre närvaro och kontakt med personal. (Prop. s. 38 f.)

Vad kännetecknar ett stödboende?

Det huvudsakliga syftet med placeringen är att under trygga former träna och förbereda barnet eller den unge för ett självständigt boende och vuxenliv i ett eget boende. Ett eget boende bör som utgångspunkt innebära ett mer självständigt boende än HVB, t.ex. att barnet eller den unge bor i en lägenhet eller i en liknande boendelösning. Ett eget boende utsluter dock inte ett delat boende med ett annat barn eller en annan ung person, t.ex. ett syskon eller andra närstående som önskar bo ihop. Stödboende bör kännetecknas av ett visst antal lägenheter/boenden i en sammanhållen verksamhet. Det är lämpligt men inte nödvän-

digst att lägenheterna finns inom ett relativt begränsat geografiskt område. Det är inte uteslutet med andra boendelösningar som är mer sammanhållna. Som exempel kan nämnas studentkorridorer eller liknande boenden i anslutning till en folkhögskola där barnet eller den unge har ett eget rum. (Prop. s. 39 f.)

Förutom ett eget boende innebär placeringsformen stödboende ett individuellt anpassat stöd utifrån barnets eller den unges behov, t.ex. genom hjälp med frågor om ekonomi och att få en struktur i sin vardag. De bör också kunna få stöd i att ordna bostad efter placeringen, studier, arbete eller annan sysselsättning och att ha en meningsfull fritid. Särskilt viktigt är det att det finns en flexibilitet i stödet utifrån de behov som barnet eller den unge har och en medvetenhet om och beredskap för att behoven kan variera över tid. Det känslomässiga stödet kan vara minst lika viktigt som det praktiska. Det bör t.ex. finnas uppmärksamhet på och beredskap för att hantera situationer där barnet eller den unge upplever otrygghet och ensamhet. Det är särskilt angeläget för personalen att uppmärksamma de barn och unga som tillfälligt inte har någon vardagssysselsättning och som under den tiden kanske tillbringar mycket tid ensamma hemma. En annan viktig aspekt är att så långt det är möjligt och lämpligt involvera föräldrar och övrigt nätverk. För ensamkommande barn och unga kan det också handla om att ta kontakt med olika instanser och aktörer i samhället. (Prop. s. 40.)

En placering i ett stödboende kan behöva kompletteras med öppenvårdsinsatser från socialtjänsten, men också från hälso- och sjukvården.

Personal med lämplig utbildning och erfarenhet

Av bestämmelsen i 3 kap. 3 § SoL följer att det för utförande av uppgifter inom socialtjänsten ska finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet. Bestämmelsen blir tillämplig även för stödboenden. Verksamheter som bedriver stödboenden bör, på motsvarande sätt som gäller för HVB, ha en person med adekvat utbildning som förestår verksamheten och ha särskilt avdelad personal, men i förhållande till HVB med uppsikt vid de tider som behövs för att verksamheten ska kunna bedrivas ändamålsenligt. Personaltätheten bör anpassas efter behoven hos målgruppen som stödboendet vänder sig till.

Stödboenden som tar emot barn ska inför en anställning, ett uppdrag, en praktiktjänstgöring eller liknande kontrollera om den person som erbjuder tjänsten eller liknande förekommer i belastnings- eller misstankeregistret. (Prop s. 45.)

Tillstånd, anmälan och tillsyn

Med ett stödboende avses en verksamhet inom socialtjänsten som tar emot enskilda i åldern 16-20 år i ett eget boende med individanpassat stöd, 3 kap. 1 a § SoF. Om en sådan verksamhet drivs av ett bolag, en förening, en samfällighet, en stiftelse eller en enskild individ krävs dessutom att verksamheten bedrivs yrkesmässigt.

Ett bolag, en förening, en samfällighet, en stiftelse eller en enskild individ måste ha tillstånd av Inspektionen för vård och omsorg (IVO) för att yrkesmässigt bedriva verksamhet i form av stödboende. En kommun som driver ett stödboende samt kommun, som genom avtal enligt 2 kap. 5 § SoL har överlämnat till enskild att driva sådan verksamhet, ska anmäla denna verksamhet till IVO innan verksamheten påbörjas. Det framgår av 7 kap. 1 § SoL. IVO föreslås få möjlighet att bevilja tidsbegränsade tillstånd vilket kommer att ge möjlighet att inspektera verksamheterna och bygga upp en erfarenhet och kunskap kring kvalitetskrav och säkerhet för stödboenden. (Prop. s. 44.)

Stödboenden omfattas av regelbunden tillsyn vilket regleras närmare i socialtjänstförordningen.

Denna information (art nr 2016-1-1) kan laddas ner och beställas från Socialstyrelsens webbplats: www.socialstyrelsen.se/publikationer. Den kan även beställas från Socialstyrelsens publikationsservice, e-post publikationsservice@socialstyrelsen.se eller fax 035-19 75 29.
